

ГОСПОДАРСЬКЕ ПРАВО

УДК 347.764 (477)

І. М. Войцеховська,
аспірант

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО НАГЛЯДУ А ПЕРЕСТРАХОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ

У статті досліджуються особливості здійснення державного нагляду за перестраховою діяльністю в Україні, аналізується сучасний досвід країн-членів ЄС у відповідній сфері, а також обґрунтовується необхідність відмежування системи державного нагляду за перестраховою діяльністю від системи державного нагляду за страховою діяльністю.

Ключові слова: державний нагляд, перестрахова діяльність, моделі державного нагляду за перестраховою діяльністю.

И. М. Войцеховская

Особенности государственного надзора за перестраховочной деятельностью

В статье исследуются особенности осуществления государственного надзора за перестраховочной деятельностью в Украине, анализируется современный опыт стран-членов ЕС в соответствующей сфере, а также обосновывается необходимость отграничения системы государственного надзора за перестраховочной деятельностью от системы государственного надзора за страховой деятельностью.

Ключевые слова: государственный надзор, перестраховочная деятельность, модели государственного надзора за перестраховочной деятельностью.

I. Voitsekhovska

Characteristics of the public (state) supervision of reinsurance activities

The article examines the characteristics of the public (state) supervision of reinsurance activities in Ukraine, analyzes the contemporary experience of EU member states in the relevant sphere and grounds the necessity of separating public (state) supervision system of reinsurance activities from the public oversight of the insurance business.

Key words: government supervision, reinsurance activities, the state supervision model for reinsurance activities.

Постановка проблеми та її актуальність. В умовах переходу до ринкової економіки існування належної системи державного нагляду за здійсненням тієї чи іншої господарської діяльності є однією із головних умов її ефективного здійснення в країні. Відсутність же такої системи, що є характерним на сьогодні для перестрахової діяльності в Україні, призводить до виникнення суттєвих перешкод у провадженні вказаного виду підприємництва та гальмує її пода-

льший розвиток в цілому, що й обумовлює актуальність теми даного дослідження.

Аналіз досліджень і публікацій. У сучасній правовій та економічній науці проблематиці державного нагляду за перестраховою діяльністю присвячена недостатня увага. Так, переважна більшість науковців, зокрема О. П. Артамонов, А. С. Боженко, А. О. Бойко, Д. Е. Дмитрієва, І. О. Зискінд, О. В. Кнейслер, В. Р. Наркаєв, В. В. Нечипоренко, Е. П. Стась, Н. Б. Пацурія, К. Г. Семенова, Т. В. Татаріна та ін., приділяли увагу даному питанню лише в контексті аналізу

його особливостей як однієї з форм відповідного державного регулювання або ж розкривали його окремі аспекти.

Метою статті є аналіз існуючого стану державного нагляду за перестраховою діяльністю в Україні, виявлення суттєвих недоліків у його здійсненні та обґрунтування на основі європейського досвіду доцільності відмежування системи державного нагляду за перестраховою діяльністю від системи державного нагляду за страховою діяльністю.

Виклад основного матеріалу. Загалом у світі історично склалося три моделі державного нагляду за діяльністю професійних перестраховиків: 1) нагляд взагалі не розповсюджується на діяльність професійних перестраховиків; 2) нагляд розповсюджується повністю, як і на звичайні страхові компанії; 3) проміжні форми нагляду [7].

Перша модель державного нагляду за перестраховою діяльністю, а точніше його відсутності, була сформована в таких країнах як Бельгія, Ірландія, Франція та Греція. Даний підхід ґрунтується на тому, що сторони, які укладають договір перестраховання, є сторонами досвідченими, економічно незалежними і не потребують спеціального захисту зі сторони держави, на відміну від страхувальників, як це існує у страхуванні. А отже, за таких умов основна відповідальність покладається на страховиків, які звертаються за перестраховим захистом, тобто цедентів, які перевіряють фінансову стійкість і надійність своїх комерційних контрагентів.

Наступна модель державного нагляду за перестраховою діяльністю утвердилася в Швейцарії, США, Данії, Італії та Великобританії і передбачає поширення відповідного нагляду на перестраховиків більш-менш таким же чином, як і на страховиків. Існування такого типу нагляду за перестраховою діяльністю, у першу чергу, пов'язано із визнанням перестраховання однією із галузей страхування.

Остання модель державного нагляду була зароджена у Німеччині, Австрії та Нідерландах. Дана модель є проміжною – поєднує у собі елементи двох попередніх моделей, – зокрема, передбачає систематичний нагляд лише за внутрішньою звітністю перестраховика [1, с. 99; 7].

Однак, на сьогодні зазначені моделі державного нагляду практично не знаходять свого відображення на практиці в більшості країн Європи, що в першу чергу, пов'язано усвідомленням необхідності існування окремого виду нагляду за перестраховою діяльністю та процесом уніфікації підходів до його здійснення. Зокрема, Міжнародною асоціацією органів страхових наглядів (далі – IAIS (International Association of Insurance Supervisors)) було прийнято рішення про необхідність створення загальної системи нагляду за перестраховою діяльністю в рамках ЄС. Більше того, було визначено, що така система має враховувати особливості відповідної діяльності, які зумовлюють необхідність існування певних підвищених вимог до її суб'єктів, а тому, має відрізнятися від системи нагляду за страховою діяльністю.

Перші кроки на шляху до виконання поставлених завдань було зроблено з прийняттям IAIS у січні 2002 року Принципів мінімальних вимог здійснення нагляду за перестраховиками (далі – Принципи), а також у жовтні 2003 року Стандартів здійснення нагляду за перестраховиками (Стандарт № 8 «Здійснення нагляду за перестраховиками», далі – Стандарти).

Так, зазначеними Принципами було сформовано ряд мінімально необхідних принципів, які повинні бути задіяні в роботі наглядових органів у державі, в якій проводить свою господарську діяльність перестраховик [4, с. 351]. Також даним актом було визначено основні елементи системи нагляду у відповідній сфері, які повинні бути загальними для страховиків та перестраховиків, та елементи, які повинні відобразити унікальні ризики, з якими стикаються перестраховики [2].

Стандарти здійснення нагляду за перестраховиками були прийняті на основі вищевказаних Принципів та уточнювали закріплений в них Принцип 1, зосереджуючи увагу на питанні, про те, чим перестраховик відрізняється від страховика та, відповідно, вимагаючи адаптувати систему нагляду за перестраховою діяльністю до закріплених у даному акті положень [3].

Таким чином, за допомогою вищевказаних документів IAIS досягла певної «стандартизації

підходів до проведення наглядових заходів за перестраховим бізнесом» [4, с. 351] в межах Європейського Співтовариства. Проте, незважаючи на це, створення єдиної системи нагляду за перестраховою діяльністю на даному етапі не відбулося – вимоги, встановлені Принципами та Стандартами, були враховані лише деякими країнами.

Відтак, наступним та більш ґрунтовним кроком у відповідному напрямку стало прийняття Директиви 2005/68/ЄС Європейського парламенту та Ради від 16 листопада 2005 року «Про перестраховування» (далі – Директива), яка не лише визначила основні засади нагляду за даною діяльністю, але й в цілому змінила підхід до її регулювання в рамках Європейської спільноти.

Що ж стосується безпосередньо нагляду за перестраховою діяльністю, то даною Директивою було запроваджено єдину систему авторизації перестраховиків у межах ЄС, відповідно до якої функції з видачі ліцензій на право здійснення перестрахової діяльності покладаються на компетентний орган країни-члена, в якій перестрахова компанія має головний офіс. Також Директивою передбачено, що там, де між перестраховими компаніями та іншими фізичними або юридичними особами існують тісні зв'язки, компетентний орган повинен гарантувати авторизацію, тільки якщо ці зв'язки не перешкоджають ефективному виконанню функцій нагляду; компетентні органи повинні відмовити у авторизації, якщо закони, нормативно-правові акти та адміністративні положення країни, яка не є членом Співтовариства, також управляють однією чи більше фізичними чи юридичними особами, з якими перестрахова компанія має тісні зв'язки, чи існують труднощі, пов'язані з їхнім виконанням, що перешкоджає ефективному виконанню функцій нагляду.

Окрім того, Директивою було встановлено, що фінансовий нагляд за перестраховою компанією та діяльністю, яку вона здійснює через філії або згідно зі свободою надання послуг, а саме: перевірка всього обсягу діяльності перестрахової компанії, стану її платоспроможності, формування технічних резервів та активів для їхнього забезпечення є цілковитою відповідаль-

ністю країни походження компанії. А отже, його здійснення має відбуватися згідно з правилами, визначеними у країні походження компанії, або практикою, прийнятною у країні-члені, які, в свою чергу, як вказано у Директиві, мають відповідати правилам, прийнятим на рівні Співтовариства (які містяться, зокрема, у вже згаданих нами Принципах та Стандартах, а також у самій Директиві) [6].

Таким чином, вищезгадані міжнародні акти у сфері перестраховування докорінно змінили підхід до державного нагляду за перестраховою діяльністю, зокрема було досягнуто наступних вагомих результатів, а саме: 1) запровадження обов'язкового державного нагляду за перестраховою діяльністю; 2) відмежування державного нагляду за перестраховою діяльністю від нагляду за страховою діяльністю; 3) встановлення єдиних засад здійснення державного нагляду за перестраховою діяльністю, що, в свою чергу створило можливість гарантування єдиної системи нагляду, дійсної на всій території Співтовариства.

На сьогодні вимоги, закріплені відповідними актами, вже імплементовані у законодавство більшості європейських держав, наприклад, Німеччини, Ірландії, Великобританії, Франції, Швеції, Ліхтенштейну та ін.

Для України ж і на сучасному етапі, зважаючи на існуючий підхід до державного регулювання перестрахової діяльності, є притаманною модель відповідного державного нагляду, при якій його здійснення відбувається на аналогічних для здійснення нагляду за страховою діяльністю засадах. Існування такої ситуації, на наш погляд, є недопустимим, адже система державного нагляду за тією чи іншою господарською діяльністю може досягнути бажаного соціально-економічного ефекту лише тоді, коли вона буде враховувати специфічні, властиві лише даній діяльності, особливості, в даному випадку – перестрахової [5, с. 107].

Державний нагляд за страховою (а відтак, і перестраховою) діяльністю на території України здійснюється Уповноваженим органом та його органами на місцях [11], а саме: Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі – Нацко-

мфінпослуг). Основні наглядові функції даного органу визначені в ст. 36 Закону України «Про страхування». При цьому, необхідно зауважити, що не всі з них, зокрема пов'язані із видання нормативно-правових актів, є функціями державного нагляду за страховою діяльністю.

Вказана позиція ґрунтується на тому, що нагляд за діяльністю фінансових установ, як вид державного нагляду, виходячи з аналізу норм чинного законодавства, зокрема ст. 20 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» та ст. 1 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», є власне окремою функцією Нацкомфінпослуг, до якої входить забезпечення законності, дотримання спеціальних норм, виконання загальнообов'язкових правил, закріплених у законах та інших нормативно-правових актах. Такий нагляд здійснюється на основі відповідних норм законів України і не передбачає видання додаткових нормативно-правових актів самою Нацкомфінпослуг. Відтак, ст. 36 Закону України «Про страхування» визначає повноваження Нацкомфінпослуг як спеціального уповноваженого центрального органу виконавчої влади у справах нагляду за страховою діяльністю, проте серед них, вочевидь, наявні й регуляторні функції, передбачені п.п. 5, 7, 11 ч. 1 ст. 36 [8]. З огляду на що, вважаємо за доцільне доповнити перелік регуляторних функцій Нацкомфінпослуг ще однією функцією, яка закріплена п. 6 ч. 1 ст. 36.

Таким чином, функціями державного нагляду за страховою (перестраховою) діяльністю Нацкомфінпослуг є лише функції, передбачені п.п. 1, 2, 3, 4, 8, 9, 10, 12, 13, 14 ст. 36 Закону України «Про страхування».

З метою обґрунтування необхідності запровадження окремої системи нагляду за перестраховою діяльністю проаналізуємо деякі з даних функцій.

Ведення Єдиного державного реєстру страховиків (перестраховиків) України та видача даним суб'єктам ліцензій на здійснення страхової (перестрахової) діяльності та проведення перевірок їх відповідності видачій ліцензії. Ведення Єдиного державного ре-

єстру страховиків (перестраховиків) України як складової частини Державного реєстру фінансових установ здійснюється Нацкомфінпослуг, яка є його розпорядником та адміністратором, відповідно до Положення «Про Державний реєстр фінансових установ», затвердженого Розпорядженням Держфінпослуг від 28.08.2003 р. № 41 [10]. Як визначено у даному Положенні, фінансова установа має право надавати фінансові послуги після внесення її до Реєстру та отримання Свідоцтва. Однак, у разі, якщо відповідно до нормативно-правових актів для надання певної фінансової послуги необхідно мати ліцензію та/або дозвіл, фінансова установа має право на надання такої послуги лише після отримання відповідної ліцензії та/або дозволу (п. 8).

В нашому випадку, відповідною фінансовою установою є перестрахова компанія, порядок включення якої до Єдиного державного реєстру страховиків (перестраховиків) України, крім зазначених актів, визначається також Ліцензійними умовами провадження страхової діяльності, затвердженими Розпорядженням Держфінпослуг від 28.08.2003 р. № 40. Варто відзначити, що дані Ліцензійні умови встановлюють вимоги, які є обов'язковими для виконання під час провадження як страхової, так і перестрахової діяльності. Зокрема, головною умовою включення до якого обох зазначених суб'єктів є видача ліцензії на здійснення страхової діяльності, яка одночасно дає право на здійснення і перестрахової діяльності також.

Така ситуація, як вже було відзначено, з огляду на самостійний характер перестрахової діяльності є абсолютно недопустимою та потребує нагального вирішення шляхом запровадження окремої ліцензії на здійснення перестрахової діяльності та створення окремого реєстру професійних перестрахових компаній (умовою включення до якого і буде отримання відповідної ліцензії).

Ведення Державного реєстру страхових та перестрахових брокерів та видача свідоцтв про внесення до державного реєстру страхових та перестрахових брокерів. Окрім ведення Єдиного державного реєстру страховиків (перестраховиків) України та видачі ліцензій страховикам (перестраховикам) на здійснення страхо-

вої (перестрахової) діяльності, Нацкомфінпослуг також веде Державний реєстр страхових та перестрахових брокерів та видає свідоцтва про внесення до державного реєстру страхових та перестрахових брокерів, умови та порядок ведення якого визначається Положенням про реєстрацію страхових та перестрахових брокерів і ведення державного реєстру страхових та перестрахових брокерів, затвердженим Розпорядженням Нацкомфінпослуг від 28.05.2004 р. № 736. Відповідно до даного Положення такий реєстр також є спільним реєстром для страхових та перестрахових брокерів України (як і Єдиний державний реєстр страховиків (перестраховиків) України для відповідних суб'єктів), а отже його існування так само суперечить концепції розмежування страхової та перестрахової діяльності. Саме тому, вирішення даної проблеми ми вбачаємо аналогічним чином у запровадженні окремих реєстрів для зазначених суб'єктів.

Ще одним важливим напрямком державного нагляду за страховою (перестраховою) діяльністю, що здійснюється з метою захисту майнових інтересів страхувальників (перестраховальників) та попередження невиконання страховими (перестраховими) компаніями своїх зобов'язань [9, с. 164] є **перевірка Нацкомфінпослуг звітності** останніх. Статтями 33 та 34 Закону України «Про страхування» встановлено вимогу обов'язкового подання страховиками до Уповноваженого органу державного нагляду за страховою діяльністю щоквартальної балансової звітності і звітів щодо прибутків і збитків та інших звітних даних за встановленою формою, а також вимогу щодо обов'язкової публікації страховиками річних балансів у встановленому даним органом порядку. Однак, на законодавчому рівні нашої країни не встановлено окремих вимог до фінансової звітності професійних перестраховиків. Відповідно, вимоги чинного законодавства щодо складання фінансової звітності суб'єктів перестрахової діяльності, а саме: ч. 2 ст. 11 та ч. 4 ч 14 Закону України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні», а також ч. 4 ч 14 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», є аналогічними до ви-

мог, що встановлюються для складання фінансової звітності суб'єктів страхової діяльності.

Однак, такий підхід не відповідає сучасним міжнародним стандартам, встановленими, зокрема, вже згаданою нами Директивою. Так, відповідно до статті 17 Директиви за результатами здійснення власної перестрахової діяльності на перестраховика покладається обов'язок подання: 1) щорічної фінансової звітності до компетентних органів держави-члена реєстрації, що включає в себе інформацію про стан платоспроможності, формування технічних резервів та активів для їхнього забезпечення; а також 2) періодичної статистичної звітності щодо власних прибутків до відповідних компетентних органів держав-членів місцезнаходження, що за своїм змістом дещо відрізняється від звітності, що подається страховиками [6]. А отже, вимоги до фінансової звітності перестраховиків також мають враховувати особливі риси перестрахової діяльності, які відрізняють її від страхової.

Наступним напрямком державного нагляду за страховою діяльністю, що підлягає аналізу, є **здійснення контролю за платоспроможністю страховиків** (перестраховиків) відповідно до взятих ними страхових зобов'язань перед страхувальниками (перестраховальниками). Згідно з вимогами чинного законодавства, зокрема ст.ст. 30 та 31 Закону України «Про страхування», страховики зобов'язані додержуватися таких умов забезпечення платоспроможності: наявності сплаченого статутного фонду та наявності гарантійного фонду; створення страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань; перевищення фактичного запасу платоспроможності над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності [11].

Зазначені вище умови забезпечення платоспроможності мають бути дотримані як страховими, так і перестраховими компаніями при здійсненні власної діяльності. А отже, як і в попередніх випадках, дані умови не враховують особливостей перестрахової діяльності, які зумовлюють необхідність встановлення специфічних вимог, зокрема, до розміру гарантійного фонду та межі (маржі) платоспроможності перестраховка. Перш за все, необхідно звернути ува-

гу на положення п. 2 ст. 40 Директиви про пере-страхування, якою встановлено більш високі (в порівнянні з вимогами до розміру гарантійного фонду страховиків – ст. 17 Першої Директиви Ради 73/239/ЄЕС «Щодо узгодження законів, підзаконних та адміністративних положень стосовно започаткування та ведення діяльності прямого страхування, іншого, ніж страхування життя» від 24.07.1973 р. № 73/239/ЄЕС) вимоги до розміру гарантійного фонду перестраховиків, а саме: він не може бути меншим за 3 млн. євро [6]. У зв'язку із чим, цілком логічним є думка про те, що межа (маржа) платоспроможності перестраховка також має підтримуватися на більш високому рівні. Окрім того, умови формування технічних резервів перестраховиків, на наш погляд, мають враховувати особливий зміст відповідних перестрахових ризиків, а також особливості пред'явлених у зв'язку із їх реалізацією вимог, а отже, мають відрізнятися від умов формування технічних резервів страховиків.

Висновки. Підбиваючи підсумки, ми приходимо до висновку, що на сьогодні в Україні державний нагляд за здійсненням перестрахової діяльності відбувається за допомогою системи державного нагляду за страховою діяльністю. Таку позицію вітчизняного законодавця ми вважаємо необгрунтованою, а відтак, законодавство України у відповідній сфері потребує нагального реформування та модернізації шляхом запровадження окремих систем державного нагляду за страховою та перестраховою діяльністю.

Література

1. *Evans A.* The EU Reinsurance Directive / A. Evans // The Geneva Paper on Risk & Insurance – Issues & Practices. – 2007. – № 32. – Р. 95-104.

2. *Principles on Minimum Requirements for Supervision of Reinsurers* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.actuaries.org/CTTEES_INSREG/Documents/P5-MinimumRequirementsSupervisionReinsurers.pdf.

3. *Standard on supervision of reinsurers* [Електронний ресурс]. – Режим

доступу: http://www.actuaries.org/CTTEES_INSR/EG/Documents/IAIS_Supervision_Reinsurers.pdf.

4. *Боженко А. С.* Сучасні аспекти та перспективи розвитку нагляду за перестраховою діяльністю страховиків / А. С. Боженко // Збірник наукових праць. Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2012. – № 36. – С. 349-356.

5. *Войцеховська І. М.* Загальні засади державного регулювання перестрахової діяльності в Україні / І. М. Войцеховська // Актуальні питання державотворення в Україні: матеріали Міжнародної наук.-практ. конференції (м. Київ, 20 травня 2016 р.). – Том 2. – 2016. – С. 105-107.

6. *Директива 2005/68/ЄС* Європейського Парламенту та Ради від 16 листопада 2005 року про перестраховування і про внесення змін до Директив Ради 73/239/ЄЕС, 92/49/ЄЕС, а також Директив 98/78/ЄС та 2002/83/ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/45894>.

7. *Кноке Удо* Аспекты надзора за деятельностью перестраховочных компаний (с учетом вновь возникающих страховых рынков) / Удо Кноке // Україна-Business. – 1996. – № 29. – С. 5.

8. *Окрема думка судді Конституційного Суду України Кампа В. М.* стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України щодо офіційного тлумачення положень пункту 11 частини першої статті 36 Закону України «Про страхування», пункту 4 частини першої статті 28 Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ccu.gov.ua/doccatalog/document?id=30778>.

9. *Пацурія Н. Б.* Правове регулювання страхової справи в Україні (організаційно-правовий аспект): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.04 / Пацурія Ніно Бондовна. – Київ, 2000. – 217 с.

10. *Про Єдиний державний реєстр страховиків (перестраховиків) України: розпорядження Нацкомфінпослуг від 5 грудня 2003 р. № 155 /* Офіційний вісник України. – 2003. – № 52. – Ст. 2842.

11. *Про страхування*: Закон України від 7 березня 1996 р. № 85/96-ВР / Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 18. – Ст. 78.

References

1. *Evans, A.* (2007). The EU Reinsurance Directive. The Geneva Paper on Risk & Insurance – Issues & Practices, 32, 95-104 [in English].

2. *Principles on Minimum Requirements for Supervision of Reinsurers.* Retrieved from http://www.actuaries.org/CTTEES_INSREG/Documents/P5-Minimum Requirements SupervisionReinsurers.pdf [in English].

3. *Standard on supervision of reinsurers.* Retrieved from http://www.actuaries.org/CTTEES_INSREG/Documents/IAIS_Supervision_Reinsurers.pdf [in English].

4. *Bozhenko, A. S.* (2012). Suchasni aspekty ta perspektyvy rozvytku naglyadu za perestraxovoyu diyalnistyu strahovykiv. Zbirnyk naukovykh prac. Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoyi systemy Ukrainy, 36, 349-356 [in Ukrainian].

5. *Vojcexovska, I. M.* (2016). Zagalni zasady derzhavnogo reguluvannya perestraxovoyi diyalnosti v Ukraini. Aktualni pytannya derzhavotvorennya v Ukraini: materialy Mizhnarodnoyi nauково-praktychnoyi konferenciyi (m. Kyiv, 20 travnya 2016 r.). – (Kyiv, May 20, 2016), 2, 105-107 [in Ukrainian].

6. *Dyrektyva 2005/68/YeC Yevropejskogo Parlamentu ta Rady vid 16 lystopada 2005 roku pro perestrahuvannya i pro vnesennya zmin do Dyrektyv Rady 73/239/YeEC, 92/49/YeEC, a takozh Dyrektyv 98/78/YeC ta 2002/83/YeC.*

(n.d.). old.minjust.gov.ua. Retrieved from <http://old.minjust.gov.ua/45894> [in Ukrainian].

7. *Knoke, Udo.* (1996). Aspekty nadzora za deyatelnostyu perestrahovochnykh kompaniy (s uchetom vnov voznykayushchykh strahovykh rynkov). *Ukrayina-Business. – Ukraine-Business*, 29, 5 [in Russian].

8. *Okrema dumka suddi Konstytucijnogo Sudu Ukrainy Kampa V. M. stosovno Rishennya Konstytucijnogo Sudu Ukrainy u spravi za konstytucijny m podanniam Derzhavnoyi komisiyi z reguluvannya rynkiv finansovykh poslug Ukrainy shhodo oficijnogo tlumachennya polozhen punktu 11 chasty ny pershoyi statti 36 Zakonu Ukrainy «Pro strahuvannya», punktu 4 chasty ny pershoyi statti 28 Zakonu Ukrainy «Pro finansovi poslugy ta derzhavne reguluvannya rynkiv finansovykh poslug».* (n.d.). [ccu.gov.ua](http://www.ccu.gov.ua). Retrieved from <http://www.ccu.gov.ua/doccatalog/document?id=30778> [in Ukrainian].

9. *Paczuriya, N. B.* (2000). Pravove reguluvannya strahovoyi spravy v Ukraini (organizacijno-pravovyj aspekt). Candidate's thesis: Kyiv [in Ukrainian].

10. *Rozporyadzhennya Naczkomfinposlug pro Yedy nyj derzhavnyj reyestr strahovykiv (perestrahovykiv) Ukrainy: pryiniaty 5 grudnya 2003 r. № 155.* (2003, December 5). *Oficijnyj visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 52. – St. 2842 [in Ukrainian].

11. *Pro strahuvannya: Zakon Ukrainy pryiniaty 7 bereznya 1996 r. № 85/96-VR.* *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy.* – *Bulletin of Verkhovna Rada of Ukraine*, 18. – St. 78 [in Ukrainian].